

Støttemateriale  
>Dagtilbud og skolen



# Farvel til dagtilbud og goddag til skolen

2010

## Indholdsfortegnelse

Indledning .....	3
Hvem er målgruppen	4
Redskabets anvendelsesmuligheder .....	5
Fordele ved at anvende Farvel og Goddag	6
Opmærksomhedspunkter ved anvendelse af Farvel og Goddag	7
Rammer for arbejdet med faglige kvalitetsoplysninger .....	8
Formål med faglige kvalitetsoplysning	8
Organisering af brugen af faglige kvalitetsoplysning	8
Anvendelse i dagtilbuddet og skolen .....	11
Anvendelse i forhold til det enkelte barn	11
Dialog med forældre	12
Intern faglig refleksion	12
Inspiration fra andre dagtilbud og skoler	13
Dialog med forvaltning	13
Anvendelse i forvaltningen .....	15
Tilsyn og dialog med fokus på kvalitetsudvikling	15
Opfølgning på udmøntning af politiske mål og rammer	16
Kommunikation til forældre og borgere	16
Anvendelse af kommunalbestyrelse og udvalg .....	17
Fastlæggelse af mål og rammer	17
Opfølgning på mål og rammer	17
Offentliggørelse af faglige kvalitetsoplysninger og opfyldelse af kvalitetskontrakter	17
Supplerende litteratur .....	18

# Indledning

Med kvalitetsreformen er der blevet sat fokus på, hvordan faglige kvalitetsoplysninger kan understøtte arbejdet i dagtilbud og skoler. Børns liv i dagtilbud og skoler skal organiseres og tilrettelægges ud fra viden om, hvilken indsats der bedst medvirker til, at børn trives, udvikler sig og lærer. Faglige kvalitetsoplysninger skal bidrage til, at personalet nemt kan dokumentere og formidle deres faglige arbejde.

Dette støttemateriale giver inspiration til, hvordan arbejdet med faglige kvalitetsoplysninger, konkret redskabet Farvel til dagtilbud og Goddag til skolen (Farvel og Goddag), kan gribes an i det enkelte dagtilbud og i den enkelte børnehaveklasse/SFO, samt i den enkelte forvaltning. Formålet er således at give ideer til, hvordan faglige kvalitetsoplysninger kan anvendes, og hvordan arbejdet kan tilrettelægges på baggrund af den nye viden.



Med faglige kvalitetsoplysninger får dagtilbud og skoler, forvaltning og politikere i kommunen et øget vidensniveau om den faglige kvalitet af overgangen.

Dagtilbud og skoler får med resultatrapporterne om de enkelte børn et hurtigt overblik over barnets robusthed og forandringsparathed. Et overblik som kan anvendes i dialogen med forældre og i tilrettelæggelsen af den konkrete pædagogiske indsats, herunder i forhold til arbejdet med de pædagogiske læreplaner, der også stiller skarpt på netop overgangen. Resultatrapporterne på gruppeniveau giver samtidig dagtilbud og skoler og forvaltning viden om, hvorvidt der er særlige udfordringer for det enkelte dagtilbud/den enkelte børnehaveklasse/SFO eller om der er tale om generelle mønstre i kommunen, som kræver politisk opmærksomhed.

Endelig giver resultatrapporterne om dagtilbud og skolers indsats viden til både dagtilbud, skoler og forvaltning om arbejdet med at sikre overgangen mellem dagtilbud og skole. Resultatrapporterne kan give indblik i, om overgangen håndteres hensigtsmæssigt, samt om der internt i kommunen kan spredes gode erfaringer på tværs af dagtilbud og skoler.

De danske dagtilbud, skoler og kommuner har forskellige tilgange og traditioner, og det er derfor afgørende, at arbejdet med kvalitetsoplysninger tilpasses den enkelte kommunes ønsker og behov. Det er vigtigt at understrege, at der er tale om et støttemateriale. Det er dagtilbud, skole og kommune, der selvstændigt beslutter både indhold og organisering af arbejdet med faglige kvalitetsoplysninger.

## Hvem er målgruppen

Materialet henvender sig til alle, der arbejder med faglige kvalitetsoplysninger på dagtilbuds- og skoleområdet i kommunen, og retter sig dermed mod:

- Politikere
- Forvaltning
- Dagtilbud og skoler.

Materialet kan bruges til at hente ideer og inspiration til, hvordan politikere og medarbejdere på forskellige niveauer kan tilrettelægge arbejdet.

Materialet henvender sig ikke til forældre.

### **PÅ DE FØLGENDE SIDER KAN DU LÆSE OM:**

- Redskabets anvendelsesmuligheder
- Rammer for anvendelse af faglige kvalitetsoplysninger
- Anvendelsen af faglige kvalitetsoplysninger af:
  - Kommunalbestyrelse og den øverste administrative ledelse
  - Forvaltning og udviklingskonsulenter
  - Ledere og medarbejdere i de enkelte dagtilbud og skoler

I det selvstændige inspirationsmateriale er der yderligere inspiration at hente, herunder henvisninger til forskellig relevant litteratur.

# Redskabets anvendelsesmuligheder

Nedenstående tabel indeholder en kort karakteristik af Farvel og Goddag.

<b>Aldersgruppe</b>	Fire- til syv-årige børn: børn i sidste år af børnehaven samt børnehaveklassebørn. Redskabet kan evt. også anvendes til børn i 1. klasse.
<b>Læreplanstemaer</b>	Farvel og Goddag dækker alsidig personlig udvikling, sociale kompetencer, sproglig udvikling samt delvist kulturelle udtryksformer og værdier. Derudover indgår pædagogisk praksis samt samarbejde med forældre og skole om at understøtte gode overgange samt at udvikle børnenes robusthed og forandringsparathed.
<b>Anvendelsesniveau</b>	lagttagelser og vurderinger foretages på det enkelte barn, men anvendes også på børnegruppeniveau, dvs. for den ældste gruppe i dagtilbuddet og i børnehaveklassen/SFO.  Der er også spørgeskemaer på dagtilbuds- og skoleniveau til besvarelse af medarbejdere og ledere.
<b>Redskabets karakter</b>	Redskabet er ikke valideret men udviklet i dialog mellem forskere, eksperter og praktikere
<b>Hvem dokumenterer</b>	Det pædagogiske personale besvarer spørgeskemaerne. Derudover indgår spørgeskema til ledelsen.
<b>Hvornår besvares</b>	Børnenes robusthed og forandringsparathed vurderes samtidig. Typisk i starten af sidste børnehaveår, ved indskrivning i skolen samt evt. i maj/juni måned. Desuden én gang i løbet af børnehaveklassen.
<b>Hvor ofte besvares</b>	Der indsamles dokumentation to gange årligt.
<b>Sammenligningsmulighed</b>	Mellem distrikter og mellem dagtilbud/skoler.  Dertil over tid for både enkelte børn (udvikling), børnehaveklasser, dagtilbud og skoler og for hele kommunen.  Kommunen kan vælge at sammenligne sig med andre kommuner.
<b>Metode til dataindsamling</b>	lagttagelse og vurdering af det enkelte barn og besvarelse af spørgeskema. Hertil selvevaluering af egen institution.

Ethvert valg af redskab til systematisk dokumentation indebærer et valg af fokus, og dermed også en række fravalg. Der er derfor forskellige fordele og opmærksomhedspunkter, som dagtilbuddet og skolen skal være opmærksom på ved anvendelse af Farvel og Goddag.

## Fordele ved at anvende Farvel og Goddag

Det skal indledningsvis bemærkes, at redskabet reelt består af to del-redskaber:

1. Et delredskab ("barnet i kontekst"), som sætter fokus på barnets robusthed og forandringsparathed i de tre forskellige kontekster: dagligdagsaktiviteter, pædagogisk tilrettelagte aktiviteter og børnestyrede aktiviteter.
2. Et delredskab ("institutionen som kontekst"), som sætter fokus på institutionens evne til at understøtte udvikling af robusthed og forandringsparathed samt i øvrigt at skabe gode overgange.

Farvel og Goddag har en række fordele. Farvel og Goddag:

1. Kan kvalificere det arbejde, der handler om at sikre en bedre sammenhæng i overgangen fra dagtilbud til skole, som det også betones i de pædagogiske læreplaner. Dette ved at give professionelle i dagtilbud og skoler bedre mulighed for at vurdere børns robusthed og forandringsparathed forud for skolestarten.
2. Bygger på en forståelse af robusthed og forandringsparathed, som matcher de pædagogiske læreplanstemaer. Konkret svarer spørgsmålene og de tilhørende tegn i høj grad til temaerne.
3. Kan bruges til at følge børnene og deres udvikling fra dagtilbud og ind i børnehaveklassen/SFO samt evt. i 1. klasse.
4. Giver mulighed for en fælles og målrettet indsats ift. at hjælpe med at udvikle barnets robusthed og forandringsparathed – herunder at skabe kontinuitet i udviklingen.
5. Sætter fokus på det enkelte barns ressourcer og tager højde for konteksten
6. Kan benyttes i dialogen mellem forældre og medarbejdere – og kan bruges af begge parter.
7. Giver mulighed for at arbejde med det enkelte dagtilbuds og skoles praksis på basis af besvarelserne – herunder lægger det op til refleksion og dialog om praksis.
8. Giver mulighed for at stille skarpt på samarbejdet mellem dagtilbud, forældre og skole.
9. Klart og tydeligt kan vise udviklingen i kommunens arbejde med at skabe gode overgange for børnene, lige fra arbejdet med det enkelte barn til samarbejdet mellem dagtilbud, skole og forældre.

## Opmærksomhedspunkter ved anvendelse af Farvel og Goddag

Dagtilbud, skoler og forvaltning bør være opmærksomme på følgende forhold:

1. Redskabet er ikke valideret i forskningsmæssig sammenhæng. Det vil sige, at redskabet endnu ikke er testet videnskabeligt i forhold til om det måler dét, som det har til formål at måle. Redskabet er afprøvet og testet i tre kommuner.
2. Robusthed og forandringsparathed er ikke et "enten/eller" – og redskabet skal ikke bruges til at vurdere "skoleparathed" som noget, et barn har eller ikke har.
3. Redskabet skal ikke anvendes til at give karakter – alle børn er i større eller mindre grad robuste og forandringsparate på de forskellige dimensioner, som de to kompetencer inkluderer. Spørgsmålet er i hvilken grad – og hvad der pædagogisk kan gøres for at udvikle en robusthed og forandringsparathed, så børnene kan få den bedst mulige overgang.
4. Redskabet skal ikke bruges til at sammenligne børn.



# Rammer for arbejdet med faglige kvalitetsoplysninger

I det følgende beskrives nogle overvejelser, som kan være relevante at tage højde for, inden dagtilbud/skoler eller kommunen igangsætter arbejdet med faglige kvalitetsoplysninger.

## Formål med faglige kvalitetsoplysning

Faglige kvalitetsoplysninger kan understøtte arbejdet med den pædagogiske praksis og kvalitet i dagtilbuddene og skolerne. Målinger eller de faglige kvalitetsoplysninger er ikke interessante i sig selv. Oplysningerne skal bruges til at skabe konstruktive forstyrrelser i praksis og dermed medvirke til øget læring i dagtilbud og skoler. Både ledere og medarbejdere kan anvende besvarelserne til læring og refleksion over den pædagogiske praksis.

I mange kommuner er der ikke tradition for at arbejde med faglige kvalitetsoplysninger, der i nogle tilfælde er offentligt tilgængelige. Der kan derfor opstå utryghed blandt medarbejderne, der er usikre på, hvad besvarelserne vil blive anvendt til. Derfor er det vigtigt at drøfte, hvilke oplysninger der er relevante på dagtilbuds- og skoleniveau, og hvilke oplysninger der er væsentlige i forhold til forvaltning og politikere.

Derudover er det afgørende at gøre dokumentationen meningsfuld og brugbar. Både i forhold til de medarbejdere, der dokumenterer, og i forhold til at dokumentationen efterfølgende indgår i fælles refleksioner og bruges til at videreudvikle praksis. Det kræver, at medarbejderne oplever, at dokumentation er en integreret del af det pædagogiske arbejde. Dokumentationen skal dernæst ses af pædagogen/børnehaveklasselederen/SFO-pædagogen som en måde at give børnene det bedst mulige udbytte af at være i dagtilbud eller børnehaveklasse/SFO.

Der skal altså findes en balance mellem ledelsens/forvaltningens behov for styringsrelevant information og medarbejdernes behov for fagligt relevant viden.

Det kan også ses som en balance mellem viden til brug for kommunens prioriteringer og viden til brug for at sikre information hos personale og ledelse. Det er således på den ene side vigtigt, at politikerne og forvaltningen har viden om forholdene på dagtilbuds- og skoleområdet, når kommunen skal sætte pejlemærker for udviklingen og prioritere mellem de forskellige serviceområder. Og det er på den anden side vigtigt, at der sættes fokus på at benytte viden i dagtilbuddene og skolerne til at skabe refleksion, udvikling og løse problemer.

## Organisering af brugen af faglige kvalitetsoplysning

Farvel og Goddag kan anvendes på baggrund af en generel kommunal beslutning i alle dagtilbud/skoler eller fordi enkelte dagtilbud og modtagende skoler finder anvendelsen relevant.



Uanset omfang for anvendelse er det væsentligt, at kommunen (eller dagtilbuddet/skolen) tager initiativ til, at der formuleres et klart formål med anvendelsen af redskabet, og at dette kommunikeres.

Inden dagtilbuddet/skolen eller kommunen iværksætter anvendelsen af redskaber til at måle faglig kvalitet, er det endvidere relevant at fastlægge de overordnede principper for, hvordan arbejdet skal organiseres.

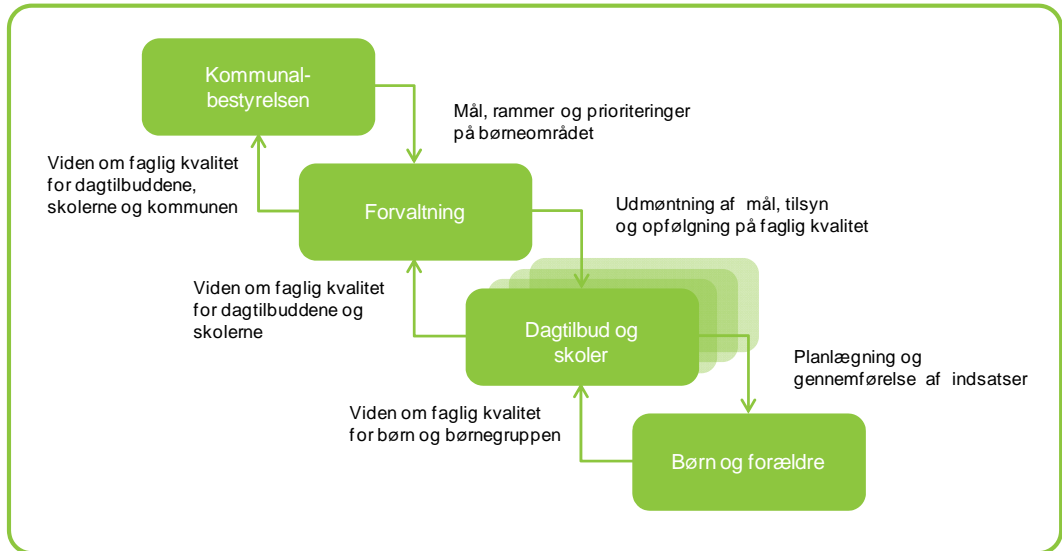
Hvis arbejdet med faglige kvalitetsoplysninger skal forankres i det daglige arbejde i kommunens dagtilbud og skoler, er det vigtigt at skabe rum for refleksion og dialog for at diskutere de samlede besvarelser. Dette understøtter et medejerskab blandt ledere og medarbejdere og er afgørende for, at arbejdet med faglig kvalitet opleves som meningsfuldt. Denne dialog kan tænkes på tværs af alle niveauer, både med den øverste politiske og administrative ledelse, udviklingskonsulenter i forvaltningen, og ledere og medarbejdere i dagtilbuddene og skolerne.

Dialogen mellem og på tværs af de forskellige niveauer kan ses som en feedback-proces, hvor politikerne – på baggrund af dialogen og fælles drøftelser af sammenhængen mellem den pædagogiske praksis og de resultater, som man kan se – opstiller nye mål og særlige indsatsområder. Herefter kan den viden om børnenes udvikling, der findes i dagtilbud og skoler, bringes i spil på en ny måde, når der via fælles dialog om kvalitetsoplysninger sættes fokus på de generelle tendenser for børnegruppen i dagtilbuddet, børnehaveklassen/SFO eller kommunen som helhed. Det betyder, at dokumentationen kan danne grundlag for en mere generel vurdering af, hvordan den pædagogiske praksis samlet set bidrager til at indfri de overordnede målsætninger.

Et væsentligt element i arbejdet med faglige kvalitetsoplysninger er dokumentation af den pædagogiske kvalitet, som kommunen leverer til børn og forældre. Kommunikationen foregår typisk på flere niveauer. Det enkelte dagtilbud kan fortælle om dagtilbuddets indsats på forældremøder og i forældrebestyrelsen og herved synliggøre resultaterne af det pædagogiske arbejde. Tilsvarende gælder skole (børnehaveklasse og SFO).

På kommunalt niveau kan der også formidles resultater for kommunen som helhed. Desuden kan der på baggrund af arbejdet med faglig kvalitet opstilles nye politiske målsætninger og handlingsplaner.

Figuren nedenfor illustrerer tankegangen. Mellem og på tværs af de forskellige niveauer foregår en løbende dialog om resultaterne. Boksene ud for de enkelte niveauer illustrerer, at der typisk vil være forskellige fokusområder på de forskellige niveauer.



# Anvendelse i dagtilbuddet og skolen

De faglige kvalitetsoplysninger, som indsamles med Farvel og Goddag, skal bidrage til, at de enkelte dagtilbud og skoler kan gennemføre en systematisk kvalitetsudvikling. Dokumentation giver den enkelte medarbejder og det enkelte dagtilbud/skole en større viden om resultaterne af den pædagogiske praksis. Denne viden kan det enkelte dagtilbud og skole anvende i pædagogiske overvejelser og drøftelser om, hvordan praksis kan videreudvikles, så miljøet omkring børnene giver gode rammer for at understøtte udvikling af robusthed og forandringsparathed.

## Anvendelse i forhold til det enkelte barn

Besvarelserne giver et billede af det enkelte barns robusthed og forandringsparathed. På hvilke områder er barnet i høj grad robust – og hvor er det måske knapt så forandringsparat?

Fremadrettet giver det medarbejderne i dagtilbuddet og i skolen mulighed for at arbejde med at udvikle robusthed og forandringsparathed, hvor det vil være særligt hensigtsmæssigt for barnet. Ikke som et krav om, at alle børn skal være lige robuste og forandringsparate, men redskabet giver et billede af, hvor det enkelte barns afsæt er – og dermed et godt udgangspunkt for at møde barnet, hvor det er lige nu. Ud fra dette kan der iværksættes pædagogiske aktiviteter, som fremmer udviklingen og en god overgang til skolen.

I forhold til skolen handler arbejdet med besvarelserne i Farvel og goddag i høj grad om at gennemgå og diskutere vurderingerne, således at man i overgangen fra dagtilbud tager afsæt i de behov og interesser, som de enkelte børn har.

Dette kan gøres på forskellige måder:

- Børnehaveklasseleder/SFO kan i dialog med de afgivende børnehaver få et struktureret indblik i, hvor de enkelte børn står i forhold til overgangssituationen.
- Farvel og Goddag-vurderingerne kan anvendes som dialoggrundlag for samtaler med de forældre, hvor vurderingerne peger på, at der er et sådant behov. Der forventes ikke indført møder/samtaler med alle forældre.
- Skolen kan eventuelt foretage en selvstændig vurdering af børnenes robusthed og forandringsparathed ved afslutningen af 0. klasse for at skabe et fundament for den videre indskoling og overdragelsen til 1. classes klasselærer. Skolerne kan også gøre brug af redskabet i 1. klasse for at følge det enkelte barns progression i indskolingsforløbet, men redskabet er først og fremmest tænkt anvendt i dagtilbud og børnehaveklasse/SFO.

## Dialog med forældre

Faglige kvalitetsoplysninger kan endvidere anvendes til at dokumentere de resultater, dagtilbud og skole skaber for både børn og forældre. Derfor kan faglige kvalitetsoplysninger fremlægges for dagtilbuddets forældre sammen med dagtilbuddets ideer, planer og tiltag for den næste periode.

Redskabet vil også være et naturligt emne for forældrebestyrelsens arbejde. Her tænkes dels på de samlede besvarelser for dagtilbuddet, hvor forældrebestyrelsen kan få forelagt de samlede besvarelser og dagtilbuddets planer for den fremtidige indsats. Og der tænkes på de relationsmæssige aspekter, hvor refleksionsspørgsmålene i forhold til alle tre temaer vil være relevante at drøfte med forældrebestyrelsen. Dialogen kan eksempelvis omfatte:

- Drøftelse af principper for overgangsarbejdet
- Dagtilbuddets resultater
- Understøtter det pædagogiske arbejde udvikling af robusthed og forandringsparathed?
- Dagtilbuddets fremtidsplaner
- Hvordan bruges forældresamarbejdet til at skabe gode overgange?  
Hvordan skabes pædagogiske sammenhænge til og sammen med skolen?

Tilsvarende kan resultaterne anvendes i dialog med forældrerådene i den enkelte børnehaveklasse/SFO – og de kan drøftes med skolebestyrelsen.

For at planlægge arbejdet med faglige kvalitetsoplysninger kan det være en god ide at tilrettelægge dialogen med forvaltning, ledere og medarbejdere, så det passer ind i dagtilbuddets og skolens årshjul.

## Intern faglig refleksion

Videre kan faglige kvalitetsoplysninger bruges ved, at den pædagogiske leder i dagtilbuddet tager emnet op som et punkt på personalemøder. Ligesom børnehaveklasselederne og SFO-pædagogerne kan drøfte det internt på skolen.

Det vil oftest være hensigtsmæssigt at starte med at gennemgå udvalgte resultater og afklare eventuelle spørgsmål undervejs.

Når der er opnået en god forståelse for selve vurderingerne, kan personalet gå videre til en drøftelse af, hvad der ligger bag tallene. På den måde er medarbejderne med til at vurdere, hvad der kan være mulige forklaringer på vurderingerne.

Her får medarbejderne mulighed for at diskutere, hvordan børnene mærker en effekt af den indsats, der bliver gjort i det daglige arbejde. Her er det vigtigt at huske, at også andre forhold end den pædagogiske praksis har betydning for børnenes udvikling.

Efter afklaringsfasen er det væsentligt at drøfte, hvilke refleksioner og hvilken læring, drøftelserne har afstedkommet og dermed, om der er metoder, aktiviteter, organiseringer, fysiske faciliteter mv., der skal være anderledes for at løse identificerede udfordringer eller for at understøtte den videre udvikling af positive forløb. Disse forslag til ændringer kan fx indarbejdes i den pædagogiske læreplan, eller der kan udformes andre former for konkrete handleplaner og mål.

Vurderingen af samarbejdet mellem dagtilbud og skole kan indgå i den løbende dialog mellem dagtilbud og modtagerskoler i området om at udvikle samarbejdet om overgangen i retning af tydelige pædagogiske sammenhænge.

## Inspiration fra andre dagtilbud og skoler

Lederen i dagtilbuddet kan også søge inspiration fra andre dagtilbud fx via ledernetværk eller lignende. Her kan faglige kvalitetsoplysninger anvendes som et fælles grundlag for dialog med lederkolleger.

Lederen i dagtilbuddet kan ligeledes søge efter dagtilbud med gode erfaringer på områder, hvor dagtilbuddet selv ønsker at udvikle sig. Det kan være et dagtilbud, der har ændret sine resultater ved at iværksætte nye aktiviteter eller tiltag.

På samme måde kan både skoleleder, børnehaveklasseleder/evt. indskolingsleder og SFO-leder anvende resultaterne i skolesammenhæng.

## Dialog med forvaltning

I det enkelte dagtilbud/skole foregår forskellige former for dialog med og rapportering til forvaltningen, hvor dokumentationen fra redskabet kan tænkes sammen med eksisterende praksis. Fx kan dagtilbud og skoler vælge at anvende resultater (eller dele heraf) som en del af dokumentationen i forbindelse med evaluering af særlige indsatsområder, i forbindelse med udarbejdelse af kvalitetsrapporter eller i evalueringen af de pædagogiske mål, som er beskrevet i den pædagogiske læreplan. Ligeledes kan dokumentationen bruges til sammen at fastsætte nye pædagogiske mål og afdække nye indsatsområder.

Under planlægning af arbejdet med faglige kvalitetsoplysninger kan det være en gode ide at involvere de forskellige dialogfora, så det passer med årshjulet. I nedenstående figur er et eksempel på et årshjul.



# Anvendelse i forvaltningen

Forvaltningens opgave er blandt andet at skabe og understøtte sammenhængen mellem det politiske niveau og dagtilbuds- og skoleniveauet. Anvendelsen af faglige kvalitetsoplysninger kan derfor både rette sig mod det politiske niveau og ud mod dagtilbuddene og skolerne.

## Tilsyn og dialog med fokus på kvalitetsudvikling

Besvarelserne kan danne rammerne for en dialog mellem forvaltning og institution. Dette gælder fx ved institutionsbesøg, deltagelse i personalemøder eller bestyrelsesmøder, ledermøder, deltagelse i ledernetværksmøder, udviklingsprojekter, samt kurser og temadage.

Som et led i dialogen kan forvaltningen foretage sammenlignende analyser på tværs af dagtilbud og skoler med henblik på at fremme en udvikling, hvor dagtilbuddene og skolerne kan lære af hinanden.

Resultaterne fra Farvel og Goddag kan også bringes i spil ved tilsynsmøder, på samme måde som der kan gøres status for arbejdet med pædagogiske læreplaner, kvalitetsrapporter eller anden ledelsesinformation.

En dialog om resultaterne kan fx give inspiration til det videre arbejde med kvalitetsudvikling samt give input til forvaltningens opfølgning på fælleskommunale temaer eller indsatsområder. Det vil også bidrage til, at dokumentationen opleves meningsfuld og foregår integreret i det arbejde, der allerede pågår.





## Opfølgning på udmøntning af politiske mål og rammer

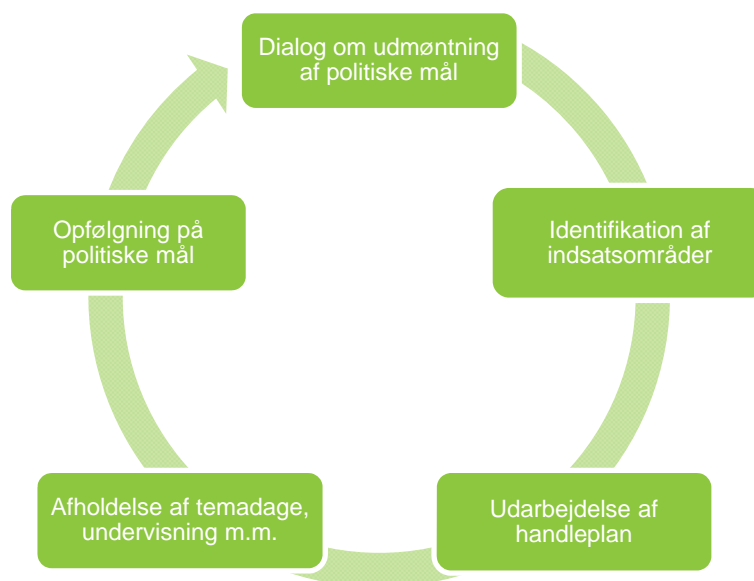
Den øverste ledelse i forvaltningen deltager typisk i udformningen af de overordnede strategiske målsætninger for området. Dette arbejde består dels i formulering af politikker og målsætninger, og dels i identifikation af særlige indsatsområder ofte i dialog og samarbejde med dagtilbuds- og skoleområdet. Endvidere er forvaltningen ansvarlig for implementering af de politisk fastsatte mål.

Her gælder, at faglige kvalitetsoplysninger skaber rammer for en systematisk dialog og opfølgning på resultater. Samtidig informerer faglige kvalitetsoplysninger den administrative ledelse om udviklingen på området og giver herved ledelsesinformation, der kan anvendes til at informere det politiske niveau herom.

## Kommunikation til forældre og borgere

Forvaltningen kan som opfølgning på indsatsen anvende udvalgte faglige kvalitetsoplysninger til at kommunikere kommunens overordnede resultater på området. Dette kan gøres via offentliggørelse af resultater, der er suppleret med gode erfaringer fra dagtilbud eller skoler og evt. nye tiltag, der kan understøtte den videre kvalitetsudvikling på området.

Eksempel på årshjul i forvaltningen:



# Anvendelse af kommunalbestyrelse og udvalg

Kommunalbestyrelsen har ansvaret for at fastsætte mål og rammer for dagtilbuddenes og skolernes virksomhed. Derfor skal kommunalbestyrelsen kende vilkår, muligheder og udfordringer for de lokale dagtilbud og skoler. Faglige kvalitetsoplysninger er et vigtigt redskab til at give den politiske ledelse kendskab til, om dagtilbuddene og skolerne styrker børnenes robusthed og forandringsparathed

## Fastlæggelse af mål og rammer

Farvel og Goddags resultater kan anvendes som grundlag for at drøfte de politiske målsætninger for dagtilbuds- og skoleområdet. De samlede resultater giver kommunalbestyrelsen et statusbillede af, om dagtilbuddene og skolerne understøtter børnenes udvikling af robusthed og forandringsparathed samt understøtter gode overgange fra dagtilbud til skole. Resultaterne kan hermed danne et systematisk grundlag for den politiske drøftelse af dagtilbuddenes og skolernes kvalitet – og i forlængelse heraf fastlæggelse af de politiske målsætninger fremadrettet.

## Opfølgning på mål og rammer

Farvel og Goddags resultater kan anvendes som en del af det politiske tilsyn og opfølgningen på de politiske mål og rammer for dagtilbuds- og skoleområdet. Denne opfølgning på mål og resultater er vigtig i forhold til at fastholde dagtilbuddenes og skolernes motivation for at tilrettelægge en indsats, som understøtter målene.

I forbindelse med denne drøftelse kan Farvel og Goddags oplysninger om dagtilbuddenes og skolernes vilkår, muligheder og udfordringer samtidig give anledning til at drøfte, hvilke fremtidige og konkrete kommunale indsatsområder, der skal prioriteres med henblik på at styrke deres kvalitet.

## Offentliggørelse af faglige kvalitetsoplysninger og opfyldelse af kvalitetskontrakter

Kommunen kan anvende alle eller udvalgte dele af oplysningerne som led i offentliggørelse af faglige kvalitetsoplysninger, som alle kommuner er forpligtet til at offentliggøre hvert andet år fra 2011 (jf. aftalen om kommunernes økonomi 2010). Derudover kan disse oplysninger anvendes, når kommunerne skal dokumentere deres kvalitetskontrakter (mål for større serviceområder).

# Supplerende litteratur

Læs mere om Farvel og Goddag – tag evt. afsæt i nedenstående litteraturliste. For yderligere inspiration om tilgrænsende udfordringer, se det særlige inspirationsmateriale, som er udviklet i forbindelse med redskabet.

Fuld fart mod skolestart – af Stig Broström, 2005, Dansk Pædagogisk Forum

Gode læringsmiljøer for børn - af Grethe Kragh-Müller, 2010, Hans Reitzels Forlag.

Informationshåndbog om pædagogiske læreplaner i dagtilbud – udarbejdet af Ministeriet for Familie og Forbrugeranliggender samt Styrelsen for Social Service 2005

Kvalitet i daginstitutioner – arbejdspapir udarbejdet af Charlotte Ringmose i tilknytning til DPUs forskningsprojektet ”Læring og Udvikling i Daginstitutioner”

Ord med på vej – rapport og pjece udarbejdet af Danmarks Evalueringsinstitut 2008

Overgange – Nul til fjorten. Pædagogisk tidsskrift. Dansk Pædagogisk Forum nr. 2/2009, 19. Årgang.

Overgangen mellem børnehave, SFO/Fritidshjem og skole - Stig Broström & Jette Schytte, 2004, Dansk Pædagogisk Forum

Praksis under lup - John Andersen, Søren Gundelach & Kjeld Rasmussen, 2004, Dansk Pædagogisk Forum

Pædagogiske forbindelser – kontinuitet mellem børnehave, skole og fritidsordninger – Daniela Cecchin & Inge Schou Larsen, 2002.

På vej i skole – udgivet af Velfærdsministeriet og Undervisningsministeriet 2009